

Nodiadau'r Cyfarfod

Teitl y cyfarfod:	Fforwm Rheoli Dŵr Cymru
Lleoliad:	Rhithwir trwy MS Teams
Dyddiad y cyfarfod:	14/12/2023
Mynychwyr yn bresennol:	Steve Ormerod (Cadeirydd), Ceri Davies (CNC), Ceri Jones (CNC), Ruth Johnston (CNC), Tony Harrington (DCWW), Richard Blackwell (WRW ar ran United Utilities), Jill Howells (CNC), Adriana Kiss (LIC), Ceri Davies (CNC), Neuadd Natalie (CNC), Jean- Francois Dulong (CLILC), Gwenllian Roberts (OFWAT), Daniel D Davies (DCWW), Inoka Manatunga (CNC), Lia Moutselou (CDD), Thomaz Andrade (CNC), Caroline Harris (CNC), Elaine Harrison (Confor), Lia Murphy (Ofwat), Gail Davies-Walsh (cynrychiolydd CAC/WEL – Afonydd Cymru), Elizabeth Franks (HD), Adrian CL Jones (cynrychiolydd CAC/WEL - YNGC), Dennis Matheson (CFfT)
Ymddiheuriadau:	Rachel Davies-Lewis (UCA), Lia Moutselou (CDD), Tom Johnstone (Cynrychiolydd y Parciau Cenedlaethol), Phil Stone (cynrychiolydd Hamdden), Gareth Parry (FUW), Andy Morritt (Awdurdod Glo), Fraser McAuley (CLA)
Ysgrifenyddiaeth:	Ceri Jones

Eitem 1 Cyfarfod agored

Fel Cadeirydd, agorodd yr Athro Steve Ormerod y cyfarfod gan nodi'r trefniadau ar gyfer cynnal y Fforwm rhithwir. Dyma'r sesiwn a aildrefnwyd yn lle'r un y bwriadwyd ei chynnal ym mis Hydref.

Croesawyd aelodau newydd, Elaine Harrison a fydd yn cynrychioli Confor, a Lia Murphy a fydd yn cynrychioli Ofwat.

Nodwyd rhai addasiadau i'r agenda ar gyfer Eitem 2. Bydd y sesiynau a restrir yn cael eu cyflwyno yn gyntaf, yna ceir y diweddariadau gan aelodau ac yn olaf Cylch Gorchwyl Fforwm Rheoli Dŵr Cymru (WWMF).

Eitem 2 Adolygu'r cofnodion a'r log gweithredu

Cytuno ar gofnodion a chymau gweithredu y cyfarfod diwethaf. Cytunwyd bod yr holl gamau gweithredu wedi'u cwblhau.

Rhannwyd diweddariad am y gwaith adolygu maetholion yn y cyfarfod ac mae copi ohono isod;

- Mae CNC yn gweithio ar gynllun i gyhoeddi'r wybodaeth yn gynnar yn y flwyddyn newydd.
- Mae'r dull a ddefnyddir yn yr adolygiad hwn yn dilyn methodoleg NVZ 2016 i raddau helaeth. Gwnaed hyn er mwyn sicrhau bod modd cymharu'r canlyniadau â'r asesiadau blaenorol hynny o ddŵr. Cafodd data Ansawdd Dŵr o 1990 i 2021 ei gynnwys yn yr asesiad. Cynhaliwyd asesiad ystadegol o'r setiau data sydd wedi'u prosesu er mwyn asesu tueddiadau TIN ac orthoffosffadau ar gyfer pob lleoliad samplu.

GWEITHREDU: CJ i sefydlu log Gweithredu ar gyfer sesiynau yn y dyfodol y gellir eu defnyddio gan y fforwm

Eitem 3 Cyfraniadau aelodau a phapur Diweddariad – uchafbwyntiau a thrafodaeth agored

Cynllun Busnes PR24 – Daniel Davies (DCWW)

Cafwyd cyflwyniad gan DD ar drosolwg cynllun Busnes PR24 o gyllid a chyflwyniadau'r cynllun. Mae copïau o'r sleidiau wedi'u rhannu ag aelodau. Cafwyd cynnig o fuddsoddiad sylweddol yn y sesiwn Cynllunio Rheoli Asedau (AMP) nesaf. Mae cynyddu NEP a WINEP i wariant sylweddol yn mynd i'r afael â gorlifoedd dŵr storm ac yn canolbwyntio ar benderfyniadau ffosforws a glanweithiol ar afonydd ACA. Mae methodoleg Ofwat yn ymwneud â nifer a hyd y gollyngiadau. Yng Nghymru, bydd y dull gweithredu yn mynd i'r afael â'r niwed mwyaf ond yn Lloegr, bydd cwmnïau'n cael eu cymell yn seiliedig ar ollyngiadau.

Bydd biliau cwsmeriaid yn codi erbyn 2030 a bydd hyn yn cael ei yrru gan gynnydd mewn gwariant, addasiadau rheoleiddiol, cosbau AMP, mynegeio a phroffilio. Mae blaenoriaethau cwsmeriaid yn canolbwyntio ar leihau gollyngiadau a chadernid y cyflenwad dŵr.

Cyflwynwyd cynlluniau busnes cwmnïau ym mis Hydref 2023, ym mis Mehefin 2024 bydd penderfyniad drafft yn cael ei gyflwyno gyda'r penderfyniad terfynol yn cael ei wneud ym mis Rhagfyr 2024.

Bydd cyfle i wneud sylwadau ar y penderfyniad drafft (Mehefin 2024), awgrymwyd y gallai WWMF gadw golwg ar y llinell amser ac unrhyw apelïadau a allai ddilyn. Mae DD yn hapus i rannu'r wybodaeth am yr ymgynghoriad sydd ar y gweill. Bydd PR24 yn ymwneud ag ymarferoldeb cyflawni a PR29 fydd y pwynt adolygu critigol ar gyfer addasiadau gofynnol o ran y newid yn yr hinsawdd. Bydd AMP9 yn canolbwyntio ar y newidiadau seilwaith sydd eu hangen i wneud hyn.

GWEITHREDU: Aelodau i egluro beth sydd ei angen arnynt o ran briffio ar gyfer y gwaith hwn, gall hyn gynnwys cadw golwg ar y llinell amser a cherrig milltir allweddol

Diweddariad ar Gynllun Trosglwyddo Afon Hafren ac Afon Tafwys a Water Resources West - Richard Blackwell a Mark Matthews (WRW ac United Utilities)

Cyflwynodd RB ddiweddariad ar Water Resources West (WRW), mae copïau o'r sleidiau wedi'u rhannu ag aelodau. Mae anghenion dŵr sylweddol yn deillio o newid yn yr hinsawdd, twf poblogaeth, gwelliannau i'r amgylchedd, a disgwyliadau cadernid newydd. Hyd yma, bu nifer o ymgynghoriadau a chynlluniau cysoni, disgwylir y Cynllun Rhanbarthol terfynol y gaeaf hwn. Pwyntiau allweddol y Polisiâu a'r gwaith o Gynllunio Adnoddau Dŵr yw sicrhau bod y cyflenwad dŵr yn gallu gwrthsefyll newid hinsawdd, bod gollyngiadau yn gostwng 50% erbyn 2050 a bod yr angen am newid pellach i'r drwydded tynnu dŵr yn cael ei gydnabod wrth i ni weld lleihad mewn llif afonydd yn sgil newid hinsawdd.

Trafodwyd trosglwyddo dŵr yng Nghymru a Lloegr gyda'r prinder dŵr mwyaf yn y De-ddwyrain yn hytrach na'r Gogledd a'r Gorllewin. Yn gyffredinol, mae ffynonellau newydd o ddŵr yn y Gogledd a'r Gorllewin yn fwy cost-effeithiol na'r ffynonellau newydd yn y De-ddwyrain. Mae'n ddilys archwilio'r trosglwyddiadau hyn gan y gallent fod yn opsiwn effeithiol i gefnogi anghenion dŵr yr ardaloedd lle mae prinder dŵr. Dyma gyfle i ddod â buddsoddiad i'r rhanbarth. Ymgysylltwyd yn helaeth â chwsmeriaid. Mae cwsmeriaid eisïau gwybod pryd mae'r cyflenwad dŵr yn debygol o newid, deall beth fyddai'r manteision i'r gymuned leol, canolbwyntio ar yr agweddau amgylcheddol a sut mae trosglwyddiadau dŵr yn gweithio a pham mae eu hangen.

Nid yw cynllun arfaethedig Trosglwyddo Afon Hafren ac Afon Tafwys (STT) yn angenrheidiol ar hyn o bryd, opsiwn wrth gefn ydyw. Mae STT yn amodol ar gymeradwyo Cynlluniau Adnoddau Cwmnïau Dŵr. Mae'r gwaith dylunio ond megis dechrau. Mae rhaglenni ymgysylltu â rhanddeiliaid, cynllunio a thrwyddedau yn cael eu paratoi. Bydd gwaith ymgysylltu lleol yn dechrau yn 2024. Gallai hyn ddarparu cysylltiad o Afon Hafren i Afon Tafwys ar gyfer trosglwyddo dŵr crai i'r De-ddwyrain yn ystod cyfnodau o sychder. Os na fydd Cronfa Abingdon yn Lloegr yn dwyn ffrwyth, yna byddai angen y STT erbyn 2040. Os na chyflawnir lefelau gostwng galw cwsmeriaid byddai angen STT erbyn 2050.

Mae United Utilities a Severn Trent Water yn cydweithio i ryddhau hyd at 25MI/d o ddŵr o Lyn Efyrynwy i Afon Efyrynwy erbyn 2030 i gefnogi cwsmeriaid Severn Trent. Bydd hyn yn gofyn am fân addasiadau i beiriannau ac offer presennol Llyn Efyrynwy.

Dywedodd yr Aelodau eu bod wedi gwneud llawer o waith ar gamau rhyddhau amrywiol o gronfeydd dŵr yng Nghymru a'r budd i rywogaethau pysgod mudol. Mae yna fuddion sylweddol i beidio â rhyddhau mewn blociau sefydlog gan yn hytrach ryddhau mewn

patrymau amrywiol i ddyngwared llifeiriant afonydd yn eu llif cyn cyrraedd cronfeydd dŵr. Maen nhw hefyd yn arwain ar sawl cynllun ychwanegu graean i lawr yr afon o gronfeydd dŵr yng Nghymru. Bydd Prifysgol Abertawe yn cyhoeddi cyhoeddiadau a fydd yn dangos pwysigrwydd llif yn Afon Hafren, nid yn unig ar gyfer rhywogaethau mudol ond hefyd, ceir tystiolaeth am y tro cyntaf o bwysigrwydd aber afon Hafren i'r boblogaeth bysgod yng Nghymru.

Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd ar gyfer 2027 – Ceri Jones (CNC)

Cyflwynodd CJ ddiweddariad ar y diweddariadau nesaf i'r Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd (y Cynlluniau) ar gyfer 2027. Roedd yn cynnwys awgrymiadau cynnar ar gyfer diweddaru'r Cynlluniau hyn a sut y gall aelodau gyfrannu tuag at y gwaith hwn. Ystyriwyd integreiddio'r Cynlluniau yn well o ran deddfwriaeth arall a sut i wella eu cyflwyniad ac ymgysylltu â rhanddeiliaid. Cafodd yr adborth o arolwg ar-lein diweddar WWMF ei ystyried hefyd yn ystod y drafodaeth.

Beth fyddai natur y newid:

1. Integreiddio ymhellach amcanion ardaloedd gwarchoddedig
2. Asesu a chyflwyno cyfleoedd economaidd ar gyfer ymyrryd
3. Cyflwyniad ar sail dalgylchoedd rheoli
4. Defnyddio offer newydd (power BI) ar gyfer cyflwyno data
5. Alinio â strategaeth ddigidol CNC

Pwyntiau i'w hystyried:

- Mae angen deall yn llawn oblygiadau a risgiau gwrthrychau ardaloedd gwarchoddedig
- Beth a olygir wrth integreiddio
- Sut mae gwneud gwell defnydd o wasanaethau ecosystem, dull cyfalaf naturiol ac arddangos lles
- Sut mae cyflwyno'r wybodaeth mewn modd sy'n ennyn cynulleidfa eang a sut y bydd yn hygyrch i bawb
- Sut y gellir dod o hyd i wybodaeth ar wefan CNC a chanllawiau ar Arsylwi Dyfroedd Cymru. Pa mor effeithiol a hawdd eu defnyddio ydyn nhw?
- Ydyn ni'n cyflwyno ar sail dalgylch rheoli?

Gofynnwyd i'r Aelodau gyflwyno eu hawgrymiadau i CJ ar ddiwedd y sesiwn, a gofynnodd CJ hefyd a fyddai'n ddefnyddiol sefydlu Grŵp Gorchwyl a Gorffen i ganolbwyntio ar y maes gwaith hwn. Yn 2024 bydd yr Ymgynghoriad Statudol cyntaf ar gael sef 'Gweithio Gyda'n Gilydd' a fydd yn nodi'r Datganiad o Gamau ar gyfer y diweddariad nesaf hwn.

GWEITHREDU: Aelodau i roi adborth ar eu hargraffiadau cyntaf ar y dull o ymdrin â'r Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd nesaf a chadarnhau a fyddent yn cefnogi Grŵp Gorchwyl a Gorffen

Mewn perthynas â'r Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd presennol, roedd aelodau'n cwestiynu cywirdeb data y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr ac a ydyw'n cael ei fonitro. Gofynnwyd ynghylch olrhain y camau gweithredu cyfredol hefyd a'r cynnydd sy'n cael ei

wneud yn hyn o beth. Nid yw'r wybodaeth hon ar gael/yn weladwy ar hyn o bryd i randdeiliaid allanol.

GWEITHREDU: CJ i gyflwyno papur newydd i WWMF ar y Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd i gynhoi cynnydd er mwyn rhoi dirnadaeth i'r WWMF ac olrhain cynnydd

Awgrymwyd nad oes angen i ni 'aiddyfeisio'r olwyn' o ran y ffordd rydym yn cyflwyno gwybodaeth, awgrymwyd y gellid edrych ar waith Dalgylch Peilot afon Teifi fel enghraifft/dull ar gyfer 2027. O ran Deddfwriaeth, bydd unrhyw ddull gweithredu yn cyd-fynd â'r Ddeddfwriaeth bresennol a rhaid iddo fodloni gofynion Rheoliadau y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr.

Awgrymwyd y byddai'n fuddiol cysylltu arweinwyr digidol CNC â swyddogion cyfatebol Ofwat. Gwnaed llawer o waith ar y maes hwn yn Ofwat a allai helpu i lywio dulliau.

GWEITHREDU: GR i drosglwyddo cyswllt Ofwat i RJ

Awgrymwyd y byddai'n fuddiol gweld y data amgylcheddol a ddefnyddir ar gyfer asesiadau cydymffurfio â'r Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr yn cael eu cyflwyno ar y cyd â'r un gan DCWW a rhanddeiliaid eraill ar un plattform/porth unigol. Efallai y bydd yn bosibl hefyd cynnwys data gwyddoniaeth dinasyddion a gasglwyd yn y dull hwn. Yna gellid cyflwyno'r data cydymffurfedd mewn dull datgelu'r cyfan ar yr un pryd, ond hefyd yn ôl penderfynydd mewn ymgais i ddeall yr heriau. Nodwyd bod CNC eisoes yn gwneud hyn yn yr adroddiadau cryno ac wrth gyhoeddi dosbarthiadau Cwestiynau Cyffredin ond efallai bod angen i hyn fod mewn fformat gwahanol. Er enghraifft, gweler adran 2.1.4.2. tudalen 24 neu Grynodedd Gorllewin Cymru [CRhBA Gorllewin Cymru 2021-2027 Crynodeb \(cyfoethnaturiol.cymru\)](http://cyfoethnaturiol.cymru)

Mae tystiolaeth neu ddiffyg tystiolaeth yn effeithio ar flaenoriaethu'r cyfranwyr allweddol at fethiant. Awgrymwyd bod hyn i'w weld yn glir yng nghyfarfod dalgylch Enghreifftiol Teifi. Er bod adnoddau a chyllid yn bwysig, maen nhw'n cael eu rhwystro gan y diffyg ffocws o beidio â chysylltu methiant o ran cydymffurfedd â chamau gweithredu i'w cyflawni.

Gwnaed sylw, er bod Arsylwi Dyfroedd Cymru yn dda iawn, bod lle i wella a dylai fod yn 'haws ei ddefnyddio' gyda manylion haws eu deall am bob is-ddalgylch ar gyfer y cyhoedd

Byddai'n hynod ddefnyddiol cynnal ymarfer mapio i nodi blaenoriaethau a pholisïau cenedlaethol allweddol ac ati a allai gysylltu â Chynlluniau Rheoli Basnau Afonydd neu pe bai'n ofynnol i'r data lywio penderfyniadau. Oherwydd y sefyllfa adnoddau ac ariannu ledled Cymru, yn y cam nesaf mae'n bwysig cydbwyso uchelgais gyda chyflawni a'r gallu i flaenoriaethu gweithgareddau.

Codwyd y pwynt ynghylch beth yw effaith y JR diweddar yn erbyn Defra ar ei weithrediad o'r Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr. Mae angen adolygu achos cyfreithiol ar wahân Costa Beck o safbwynt ei effaith ar ddull Cymru.

Cylch Gorchwyl Ruth Johnston

Sefydlwyd Cylch Gorchwyl 4 blynedd yn ôl ac fe'i hadolygir gan WWMF bob 2 flynedd. Rhoddwyd ystyriaeth i bwrpas presennol WWMF ac os yw wedi'i nodi'n glir o dan y Cylch

Gorchwyl. Codwyd y ffordd y mae'r fforwm yn cysylltu â Fforymau eraill a gofynion ar gyfer unrhyw is-grwpiau.

Nodwyd bod ffocws gormodol ar CNC yn yr agendâu ac mai pwrpas y fforwm hwn yw bod yn gydweithredol. Gofynnwyd i'r aelodau beth yw eu disgwyliadau er mwyn sicrhau bod y Cylch Gorchwyl yn bodloni pwrpas y fforwm.

Gan fod y cwmpas yn eang ac yn cynnwys rôl flaenorol Paneli Cyswllt Ardaloedd Basnau Afonydd, awgrymwyd y byddai cael cynllun gweithredu ar gyfer cyflawni a chynnydd yn ddefnyddiol at ddiben y rôl benodol hon, ac y dylai WWMF fod yn cydweithio i geisio sicrhau cyfleoedd i wneud gwahaniaeth. Mae'r ffordd rydym yn cynllunio ar gyfer y 4ydd cylch hefyd wedi'i gynnwys a chyfeiriwyd at drafodaethau cynharach yn y cyfarfod, gan gynnwys adolygu'r Canllawiau Statudol ar gyfer Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd. I wneud hyn, awgrymwyd bod angen is-grŵp ar gyfer y gwaith hwn efallai (gweler cam gweithredu cynharach o dan Eitem 3).

GWEITHREDU: Aelodau i fyfrio ac anfon e-bost at Ruth Johnston gydag awgrymiadau yn canolbwyntio ar yr angen i gydweithredu, cydlynu, a rhyngweithio

Mae llawer o'r grwpiau hyn wedi bod ar waith ers sawl blwyddyn ac nid yw'n glir pa mor effeithiol ydynt a pha mor ddefnyddiol yw eu hallbynnau.

Amlygwyd nad oes gan y grŵp y gallu i gynnwys pob agwedd ar ddŵr, felly mae angen strwythur llywodraethu cadarn gyda lefel uchel o hyder. Mae angen dwyn rhanddeiliaid eraill i gyfrif a'u bod yn gyfrifol am gyflawni eu meysydd gwaith. Rhoddwyd enghraifft y Tasglu Gwella Ansawdd Dŵr Afonydd sy'n gyfrifol am reoli gorlifiadau o garthffosydd. Mae'r effeithiau yn bwynt i'w ystyried, ynghyd â gwelededd cynlluniau gweithredu'r holl sectorau eraill.

Bwriedir cynnal sesiwn ar y cyd yn y flwyddyn newydd lle bydd Diweddariad ar Ymchwiliadau Diazinon.

GWEITHREDU: CJ i rannu gwahoddiad ar gyfer sesiwn cydfforwm ar gyfer Diazinon

Eitem 7 Unrhyw Fater Arall a dyddiad y cyfarfod nesaf

Ni chodwyd Unrhyw Fater Arall ar wahân i'r awgrym o Daith Maes ar gyfer y Fforwm, i'w chynnal o bosibl ym mis Mai 2024. Mae'r cyfarfod nesaf wedi'i gadarnhau ar gyfer 14 Mawrth 2024.